

Menga vazifa yuklatilgan edi.

Biroq nima uchun aynan menga? - bilmayman. Kim va qanday vaziyatda topshiriq berdi? - buni ham negadir eslay olmayman. Yodimda qolgani - nimadir ortilgan, ikkita ot qo'shilgan aravani shom tushgunga qadar manzilga eltishim zarur. Nega endi shomga qadar? Bu savolning javobi ham menga qorong'i... Yana "yo'lida chalg'imasang bas, yukni manzilga o'z vaqtida eson-omon eltasan, deyilgani hammasidan oshib tushdi: jumboqmisan jumboq!"

Tavba, o'zimga ham qiziq bu ish. Shuncha zamonaviy ulov turganda, almisoqdan qolgan aravaga nima bor? Unga ortilgan yuchi? Nima u o'zi? Ustiga allaqanday matolar tashlangan, o'rangan, chirmalgan. Ammo bori - shu. Ortig'ini istasam ham sizga aytolmayman.

Endi bosh ko'targan boboquyosh navqiron tanimga iliq nurlarini sochadi. Otlar bir maromda yo'rtib bormoqda. Ahyon-ahyonda jilovni qimirlatib qo'yaman, shuning o'zi farosatli hayvonlarga kifoya - imillash yo'q. Namuncha esli bo'lmasa bular? - deyman o'zimga o'zim. - Xuddi vazifadan boxabardek! Tavba...

Avvaliga ovozimni baland qo'yib qo'shiq aytaman. Kuch-quvvatni tejash zarurligini payqabmi, beixtiyor xirgoyiga o'taman, bilgan-bilmagan qo'shiqlarimdan zamzama qilaman. Keyin g'ing'illashga ora berib atrofga alanglayman, shu ko'yi yosh dilimni ovutishga chog'lanaman. Ufqlarga tutash kengliklar hislarimni junbishga keltiradi. Ichim to'la hayot, kuchim tanamga sig'may tevarakni titratib hayqiraman - "Uuu-luuu-uuuug!".. Sal o'tmay atrofdan aks-sado qaytadi: "G'uuu-luuu-uuu-uuu!!! Ilkis cho'chib tushaman, ichim muzlab ketadi. Saratonning issig'ida peshonamdan sovuqdan-sovuq ter quyiladi. Najot istab ko'zlarimi yana atrofga olaman. Boshqa hayqirgim kelmaydi... Birpas yurgach esa javonibdag'i bir xil yo'l manzarasiyu osudalikdan zerika boshlayman..."

Bu orada kun yoyilib, olamni o'z og'ushiga ola boradi. Bir mahal ichimga o'rmalab kirgan chanqoqni his qilaman. Tadbirga bosh uraman: yo'lning ikki betiga ko'z yogurtirib, chashmami-buloqmi qidiraman. Lekin savil hadeganda topila qolmaydi. "Yo'l yuraman, yo'l yursam ham mo'l yuraman - har holda menga shunday tuyuladi. Hammasiga bois chanqog'imdir, ehtimol. Aslida, unchalik ko'p yo'l yurmagandirman. E-e, nima bo'lsayam mayli. Hozir buning muhokamasi emas, suv muhim, uni topishga qaratilgan o'y muhim. Qani endi bu qaqragan cho'l aro bir zilol suvli quduqqqa duch kelsamu undan qonib-qonib ichib tashnaligimni qondirsam. Aqalli bir piyola suv bo'lsayam roziydim. Bir piyola suv..."

Quyoshning qiyomga kelishiga hali ancha bor - olazarak qarab-qarab qo'yaman. Faqat ko'k yuzida parcha-parcha bulutlar suzib yuribdi. Sarsor solsam, otlarning yurishiga hamohangdek. Yani ularning ustiga soya tashlab borayotgandek. Sal oldinda ikki-uch qush ham ajabtovor chug'urashgancha uchib borishyapti. Esladim: ular safarimizning ibtidosidanoq bizga hamrohlik qilishgan ekan. Ajabo!.. Bir pasda iyib-jo'shib ketdim. Axir butun borliq: yerda yo'l, o'rakach-o'rakach qumtepaliqlar, ko'kda esa bulut va qushlar... hamma-hammasi menga ko'makdosh ekan, hech shubha yo'qki, uhdamdag'i vazifani bekamu ko'st bajargumdir! Aqlimga kelgan bu fikrdan olamni to'dirib yana bir hayqirgim keldiyu, qo'rqedim: istagim boyagidek teskariga aylanib ketmasin tag'in... Yoz emasmi, halitdan qizdirgani-qizdirgan. Tashnalik jon-jonimdan o'tganda yo'l uzog'i chayqalib-jimirlab, halqob-halqob suvga aylanadi: "saro-o-o-ob deyman-u, iztirob bilan tamshanaman. "Shunchalar nodon bo'lamanmi, - koyiyman o'zimni o'zim, - nega bittagina ko'zada suv olvolmadim? Axir yo'lga chiqayotganimni bilardim, boz ustiga jaziramada!..

Ichimga behuzurlik kirib najotni atrofdan izlay boshlashim bilan negadir aravamning maromiga ham putur yetdi: otlar sezilarli darajada sekinlashdi. Endi jilovni siltashni bas qilaman - bosh ustlarida bulutlardan shamsiya bo'lса-da, issiqda boyaqish jonivorlarga ham jabr deyman. O'zlar xohtagancha tortib borishaversin-chi, bir gap bo'lар. Ammo vaqt o'tgani sayin, aravaga ortilgan yuk zalvor bosayotganini, ulovning g'ichirlab borayotgan g'ildiraklari tobora yuvosh aylanayotganini ich-ichimdan sezaman. Bu yog'i necha pulga tushdi deb qo'yaman, peshonamga toshib chiqqan reza-reza terni qo'limgagi oppoq durra bilan sirib artarkanman.

Manzil!.. Eh-he, u hali juda olisda, ufqlargacha yondosh sarhadlarga esh go'yo. Ammo menga bir tekisda harakatlansang, qosh qorayguncha mazgilga doriysan, shu yo'lning o'zi u yerga eltadi, deb uqtirishgan. Men ham shunga ishonganman, suvsaganimni aytmaganda, ishonchim hali-hamon bus-butun. Biroq chanqoq ham borgan sari zabtiga olar, ichimga anavi o'rakach-o'rakach qaynoq qumliklar ko'chib o'tayotganga o'xshardi.

Bir mahal uzoqdan sardoba monand nimadir ko'zga chalindi. Boshida ko'p-da umidlanmadim, zero sarobdan yurak oldirib qo'ygandim-da. Biroq yovuqlashsam hamki, sardobaning qorasi o'chavermadni. Qaytaga tobora tiniq tortib, ko'z o'ngimda butun mahobati bilan yuksalib, qad ko'tardi. U - yo'l chetidagi kattakon karvonsaroy bo'lib chiqdi. Quvonganidandan otlarni qanday to'xtatib, aravadan qanday tushganimni-yu, ko'z oshib yumguncha tabaqalari lang ochiq darvoza qarshisida qanday paydo bo'lqanimni bilmayman. Oh! Shu tobda menga hayot go'yo qaytib berilgandek edi!..

Bo'sag'ada meni sarvqomat, ko'zlar ohunikini eslatadigan jonon qiz qirmizi dudoqlarida nim tabassum ila kutib oldi. Og'iz ochishga ulgurmasidandan nariroqda shildirab oqib turgan chashmaga ishora qildi. Chopib o'sha yerga o'zimni urdim. Qulog'iga - olib ketilmasligi uchun bo'lsa kerak, - ingichka zanjir bog'langan munaqqash mis piyolani to'latib ichdim. Yutoqib-yutoqib simirdim. To'rt-besh piyola sipqaraman, deb o'ylagandim, yanglishgan ekanman, bir piyola kifoya qildi. Ajablandim. Baquvvat, yag'rindor yigit bo'lsam, yozning chillasida, quyoshning tig'ida subhi sodiqdan beri yo'l yurib obdon chanqagan esam-u, qayoqdagi munchoqdek bir piyola suv bilan tashnaligim tamoman qonsa?.. Hay mayli, bu gaplarni ham qo'yaylik. Muhibim, azoblarim barham topib, ko'zlarim yaraqlab ochildi. Vujudim orom olib, yo'l yurishga o'zimni yana tayyor sezdim. Keyin yuz-qo'limgi yuvdim. Va, bas!..

Endi olg'a intilishim kerak! Bu yerda va umuman hech qaerda hayallahim mumkin emas, og'ishmay manzil tomon yo'l yurishim shart! Menga shunday jiddiy bir vazifa tayinlangan, men ham sidqidildan qabul aylagan edim. Qabul aylamaganimda safarga chiqmasdim, buniyam bilardim. Fursatni boy bermay yonimni kavlab aqcha chiqardim. Lekin mutavoze qiz uni olmay, qo'l ishorasi bilan ichkariga yo'lladi. Yani u yoqqa borib to'lang demoqchi bo'ldi. Men beixtiyor ichkariga odimladim. Eh-he! Qaerga kelib qoldim o'zi! Namuncha serhasham va mo'l-ko'l bo'lmasa biyobonning qoq o'rtasidagi bu go'sha! Odamni aytmaysizmi, qaynaydi-ya qaynaydi! Chor tomondagi qo'shqavatli imoratu hovli sahni qaldirg'ochdek tizilib o'tirgan xo'randardalar bilan to'la. Ularning nashali yuzlariga boqarkanman, havaslandim. Agar... agar masuliyatlari vazifam bo'limganida men ham shu yerda qolardim, ulardek maishatga tolardim, deb suqlandim. Agar vazifam bo'limganida...

Bir zum kalovlanib qoldim: qaerga borib, kimga to'layman suv haqini?..

Ko'zim etakdagi, umumiy manzaradan panaroqdag'i odamlarga tushdi: ular saf tortib turishardi. Ammo yuzlarida negadir shodlik alomatini ko'rmadim. Tavba-a-a, dedim tong qolib. Chunki tund qiyofalar bu yerdagi salobatga, dabdabaga, yeb-ichib, kayf-saf olib o'tirgan kishilarning yalpi ko'tarinki kayfiyatiga uyg'un kelmasdi-da! Beixtiyor o'sha yoqqa yurdim: haq to'lanaqidan tuynuk

This is not registered version of TotalDocConverter
deganini surʼishni qoʼshtikor qilishimiz. Xusxon va maston davralarni aylanib oʼtarkanman, ogʼzimning suvi qochdi...

Voqealn, menga kerakli boʼlgan joy shu yer chiqdi. Navbatga turishga turdimu, ichimga gʼulg’ula tushdi: nahotki, bir piyola suv haqini toʼlayman deb shuncha odamni poylasam, oltindek vaqtimni koʼklarga sovursam? Axir mening vazifam bor, vazifam!.. Alanglab xizmat qilib yurgan lagabardorlarga, koʼrinishlaridan mamuriyat xodimlariga oʼxshagan olifta kishilarga umid bilan qaradim, hatto ikki-uchtasining oldigayam bordim, ne yoziqki, ular dardimni eshitishniyam xohlasmadi: hammasi sovuq bir tarzda tuynuk tarafni, u yerda qator turgan odamlarni koʼrsatishdi. Shundagina xoʼrandalarning holini, zabun kayfiyatlarini tushundim. Boyagi anglashilmovchilik tumandek tarqab ketdi. Indamay borib, quyruqqa tiqildim.

...agar bilganimda, bir piyola suvni deb shuncha vaqt oyoqda tik turib kutishimni, vaqtimni suvlarga oqizishimni, vazifamni oʼylab vijdon azobida qolishimni oldindan sezganimda bu yerga kirarmidim? Aytishga oson, xolos. Aslida toqatim toq boʼldi.

Qismatdoshlarim bilan dardlashaman, deya ogʼiz ochamanu javob ololmayman. Hammasing ogʼzida talqoni bormi? Yo bari soqovmi?..

Qoqligan qoziqdek tik turaverish jonga tegadi. Oyoqlarga bir zum dam berish uchun choʼkkalayman, koʼp oʼtmay esa tizzalarim uyushib chor-nochor qoʼzgʼalamen. Endi mening ham gaplashishga na hushimu na kuchim qoladi... Shunda men ham safda turganlarning bittasiga aylanganimni alam bilan his qilaman: soqov va gung boʼlib olaman... Shu koʼyi sahnada oʼtirganlaru navbatda tik turganlarga azmoyish-la qarayman: hayhot! - bu yerga kirayotganda hammaning koʼzlarida umid va quvondi charaqlardi-yu, chiqayotganda esa oʼkinch va malol yolqinlanardi. Qatorda turarkan, sahna va qoʼshqavatda yastanib olgancha koʼngilxushlik qilayotganlarga endi achinish bilan boqaman. Qaniydi bir pasdan keyingi hollarini koʼra-bilsaydilar deyman... ichimda...

Vaqt aylandi, men atrofni kuzatishdan charchadim. Choʼkka tushgan koʼyi koʼzlarimni yumdim. Lahza oʼtmay vujudimda yana tanish tashnalik oʼrmalay boshladi - yarq etib koʼzlarimni ochdim! Vo darig', bu nimasi? Men chanqogʼimni bosish uchun bir piyola suv sippardim-u, uning haqini toʼlash uchun sirada turarkan, tagʼin suvsadimmi?!.. Tushib qolgan holimga maymunlar yigʼlaydigan edi. Lekin navbatni tark etib, yana oʼsha chashmaning boshiga borib suv ichishga botinmasdim: axir, siram qoʼldan ketadi. Axir, navbatda turgan odamlar izdihomining na boshi, na oxiri koʼrinadi!.. Shu yerda ham oʼz oʼrningga ega boʼlishing kerakligi meni jinni qilayozdi... Shunday ekan, navbatdan chiqishga kimning ham yuragi dov berardi? Tishimni tishimga bosib kutishda davom etdim...

Gʼoyat imillab oldinga harakatlanayotgan safda bazan xud, bazan bexud edim. Goh hushimga kelib, oldindagi safdoshimni turtib yurishga undasam, goh issiq va tashnalikdan, zoʼriqish va diqqinafa-slikdan ne koʼylarga tushganimni bilmay alahsiganimda, izimdan kelayotgan shoʼrlik meni nuqib harakatlanishga undardi... Shu tarzda qancha fursat kechdi? - bilmayman. Yelkamdan birov qattiq itardi, oʼzimga kelib koʼzimni ochib qarasam, tuynukning shundoq roʼparasidaman! "Oh! deb yubordim beixtiyor. Azza-bazza kissamdan pul chiqarib gʼaznachiga uzatdim-da, shoshib u yerdan uzoqlashdim..."

Odim otarkanman, negadir vujudimda lohaslik, charchoq sezardim. Qadamlarim ham negadir bu yerga ilk kirganimdagidek dadil emas, allaqanday ogʼir, kuchsiz va hafsalasiz... lekin nega? Yo shunchalar uzoq vaqt qolib ketdimmi bu yerda: toliqdimmi, ezildimmi?..

Ammo bular nima degan gap? Axir navbatdan qutuldim-ku! Tashqariga eson-omon chiqib organimdan sevinchim ichimga sigʼmasdi, hadeb koʼkka sakragim kelardi. Shu mahal allaqanday gʼayrishuuriy savq ila sezib qoldimki, vujudim bu ishga qodir emas! Hayron boʼlib qoʼl-oyoqlarimga qaradim: yo parvardigor! Bu nimasi!? Qanday joduga uchradim men? Kirganimda yoshlik shijoati ufurib, tiyiqsiz kuch-quvvatga toʼlgan tanim tirishib, eti ustixoniga yopishib qolgan, suyaklar teridan boʼrtib chiqib turar, juda-juda moʼrt va quvvatsiz tuyulardi. Angrayib, ogʼzim ochilgancha atrofga koʼmak ilinjida boqdum va... va koʼzlarim yana oʼsha eshikbon qizga tushdi! Tushdiyu lolu hayronligim ming chandon ortdi: qiz men kirayotganda qanday zirillama yosh va lobar boʼlgan boʼlsa, hozir ham oʼshandogʼicha turar, qirmizi lablaridagi nimtabassum bilan tashnalarni ichkariga tinmay chorlar, tashrifchilarning boʼlsa keti uzilmasdi... Darvoqe, nazarimda bironta arava ham karvonsaroyni chetlab oʼtib ketmayotgandek, aksincha, bari-barchasi toʼxtab, ulardan sakrab tushayotgan aravakashlar oʼlamani sattor deyarchasiga oʼzlarini yosh qiz koʼrsatayotgan oʼsha chashmaga, uning bir piyolagina suviga urayotgandek edi...

Boshim aylanib, gandiraklab yuzturban yiqildim. Koʼzimga, ogʼzimga tuproq kirdi. Negadir u iliq edi. Lablarim yorildi, shekilli, achisha boshladi. Yotgan koʼyi surindim, paypaslandim. Ittifoqo, barmoqlarim tayoqni his qildi: mahkam tutib, suyanib dol qaddimni rostlashga urindim. Yuz-koʼzlarimni artib, qoboqlarimni ochdim: qarshimda arava turardi. Lop etib hammasi yodimga tushdi. Axir... axir mening vazifam bormasmidi, juda muhim topshiriq bilan yoʼlga tushmaganmidim! Keyin... keyin toʼsatdan qosh qorayganini payqab, dahshatdan kesakday qotdim: hammasi sob boʼldimi?! Oʼz zimmamga yuklatilgan muqaddas vazifani uddalayolmay dogʼda qoldimmi?! - deya baqrimoqchi boʼldim... Lekin ovozim chiqmadi, chiqmadi-yu, hayqiriq naq miyamda portlaganini aniq his qildim...

Hassaga tayana-tayana, bir-bir bosib aravaga yaqinlashib, hasrat-la unga suyandim. Shunda oʼmganim, yonboshim jiqla hoʼl boʼlganini sezib, tislandim-da koʼzlarimni yirib aravaga qaradim: undan suv sizar va tuproq betida namlik hosil qilgan edi. Ajablandim, bor madorimni toʼplab, arava ustiga yopilgan matoni qaltiroq, ramaqijon qoʼllarim bilan tirmalab ochdim... E voh, shu choqqacha boshimga tushgan ajabtovur voqealar bir yonu bunisi bir yon boʼldi: ne koʼz bilan koʼrayki, aravaning ichida suv toʼla koʼzalar qator tizilishib turar, ularidan bittasi yiqilib singan-u, suvi quyiga - asriy tashna qumliklarga chak-chak tomardi...

2011 yil, fevral

"Sharq yulduzi jurnalining 2011-yil, 2-sonidan olindi.